

אלא בבעלים ולדעתו הכהנים אינם מתכפרים בשעיר זה אלא שאר העם, הלכך אין הכהן הסומך 'בעלים'.
ואילו לדברי רבי יהודה גם הכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח והרי זו סמיכה בבעלים).

ב. סמיכה שלא בבעלים; כפי שנתבאר, לדברי רבי שמעון סמיכת אהרן ובניו בשעיר המשתלח נחשבת סמיכה שלא בבעלים. ורבי יהודה חולק. ומלבד זאת לא מצינו סמיכה שלא בבעלים (קרבנו – ולא קרבן חברו). סמיכת זקנים על פר העלם דבר נחשבת סמיכה בבעלים, כמבואר בסוגיא, ואפילו לרבי שמעון הסובר שב"ד מביאים פר בפני עצמם – מעל ידיהם נעשה החטא לכך נקראים 'בעלים' (תוס').

דף צג (צד)

קנח. א. מה דינה של מצות סמיכה באישים דלהלן? יורש; קרבן חברו; קרבן נכרי; קרבן השותפין; חרש שוטה וקטן; סומא; שליח; עבד; אשה.

ב. מהו מקום הסמיכה בגוף הבהמה? מהו מקום הסמיכה בעזרה?

ג. כיצד סומכים, ביד אחת או בשתיים? האם קיים דין 'חציצה' בין ידיו לבהמה, וכן לענין תנופה?

ד. הקריב קרבנו ללא סמיכה או ללא תנופה – האם נרצה לו?

ה. חומר בסמיכה מבתנופה וחומר בתנופה מבסמיכה, כיצד?

א. היורש סומך – כסתם מתניתין. והעמידה דלא כרבי יהודה שאמר יורש אינו סומך (קרבנו – ולא קרבן אביו. ות"ק ממעט דברים אחרים, כדלהלן).

אין אדם סומך על קרבן חברו, ואפילו עבדו של אדם או אשתו אינם סומכים על קרבנו.

וכן אין סמיכה על קרבן נכרי (קרבנו; ידו – שנאמרו כמה פעמים). וגם הנכרים אינם בסמיכה, וכן לא הנשים (בני ישראל).

א. נחלקו תנאים במקום אחר האם נשים סומכות רשות. ובמקום אחד מופיעה גירסה שהנשים סומכות

לכתחילה (ע' חולין ב:).

ב. עבדים אינם סומכים – שהוקשו לנשים (עפ"י מל"מ מלכים י, ז). או אפשר שנתמעטו מ'בני ישראל'

(ע' מנחה טהורה). אבל גרים ועבדים משוחררים – סומכים (עתוס' סוכה כה:).

קרבן השותפים; לתנא דידן, כל בעלי הקרבן נתרבו לסמיכה (קרבנו. י"מ שכולם צריכים לסמוך ו"מ שאחד סומך עבור כולם). ואילו רבי יהודה אמרו בגמרא (לפי אפשרות אחת) שחולק.

וצדדו הראשונים האם לשיטתו אחד סומך לכולם או שמא אין נוהגת סמיכה כלל (ערש"י ותוס').

חרש שוטה וקטן (כגון שירשו קרבן, או שאחרים הפרישו קרבן עבורם. ערש"ש; מנ"ח קטו; אג"מ אה"ע ח"א קנז) – אינם סומכים, דלאו בני דעה נינהו.

וכן אין אחרים סומכים על קרבנם (זבח תודה).

וכן סומא (בשני עיניו. עפ"י תוס') אינו סומך. (למדו מסמיכה האמורה בוקני העדה או מעולת ראייה. מחלוקת רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי).

ב. סומך כשידיו על ראש הבהמה (בין קרניו או עליהן. ע' יומא לו; תוספתא י, ג ובראשונים) – לא על הצואר הגב או החזה, ולא על צדי הראש.

הסמיכה נעשית בעזרה במקום שחיטת הזבח (ליד הטבעות), ותכף לה מיד.

א. שהה ביניהם או שסמך שלא במקום השחיטה [אבל בתוך העזרה] – נראה מלשון הרמב"ם

שאינו חוזר וסומך (עפ"י מנ"ח קטו; או"ש ג, יב).

ב. לקח הבהמה למקום אחר, אין צריך להחזירה כדי לשחטה במקום הסמיכה, שאין צריך אלא לתכפם ולא במקום אחד דוקא (רא"מ מפינסק).

ג. שנינו במשנה: סמיכה בשתי ידיים. (אמר ריש לקיש: שתי ידו – זה בנה אב, כל מקום שנאמר ידו בסמיכת בהמה – שתיים).

א. בתרגום יונתן כתב בניגוד למשנתנו: 'יד ימיניה'. וצ"ע (קומץ המנחה למנ"ח קטו, ג; שפת אמת. וע' בהתורה והמצוה להמלבי"ם אחרי שו, כא).

ב. צדד בספר שפת אמת שאדם שאין לו אלא יד אחת – סומך בה, שהרי אין מפורש בכתוב 'שתי ידיו' עד שנאמר 'בעיגן קרא כדכתיב' אלא הכוונה שצריך לסמוך בכל כחו, וזה הלא כל כחו באחת.

לא יהא דבר חוצץ בין ידיו לבין הזבח.

א. לא יסמוך ידו אחת על גבי ידו האחרת, אלא שתי ידיו על הזבח (תוספתא י; תורת כהנים נדבה ג. מובא בתו"י יומא לו. הר"ש משאנץ פירש משום חציצה).

ב. נראה שאין צריך לסמוך בכל שטח היד דוקא. ויש מקום לדון שאף אם סומך במיעוט שטח היד – די. ושמא מועיל אף כשיש חציצה בשאר היד (חדושים ובאורים סו"י ז).

וכן לענין תנופה, אסור שיחצוץ דבר בין ידיו ובין מה שמניף.

א. מפשט דברי הגמרא (צד). משמע שאם מניפים כמה אנשים, זה תחת זה – הרי זו חציצה. ואפילו למאן דאמר 'מין במינו אינו חוצץ' יש לומר שדבר שאין דרכו בכך סברא היא שחוצץ. ועוד יש לומר שלאמיתו של דבר אין זו חציצה, רק אמרו בגמרא שאין ללמוד תנופה מסמיכה משום סברא זו (עפ"י שני תירוצי התוס' בסוכה לו. ד"ה מאי. וע"ע ברכי יוסף או"ח עד, ד).

ב. יש סוברים שאין לחוש משום חציצה אלא בבעלים, שתנופתם עיקר, אבל בתנופת הכהן אין חשש (עפ"י רש"י כת"י; תורי"ד קדושין לו).

עוד בדיני מעשה התנופה ודינה באישים השונים – ע' לעיל סא סב.

ד. סמיכה ותנופה אינן מעכבות כפרת הקרבן אלא שחיסר מצוה, ומעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר, וכיפר. התנופה בנוזר מעכבת משום שנאמר כן יעשה (ע' לעיל יט). וכן יש מי שצדד לענין תנופת העומר (ע' שפ"א לעיל יח).

ה. חומר בסמיכה מבתנופה; אין אחד סומך לכל החברים בעלי הקרבן, שלא כתנופה שאחד מניף לכולם. חומר בתנופה; שנוהגת בקרבנות היחיד ובקרבנות ציבור, בחיים ובשחוטים (– כבשי עצרת), בדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים (– לחם ומנחות), משא"כ בסמיכה.

דגו חכמים אחרונים האם מועילה שליחות על תנופה, או שמא אינה מועילה כבסמיכה (ע' שפ"א רש"ש וקרן אורה סא: מנחת חינוך קמא, ו).